

Handläggare
Roshni Patel
Telefon: 08-508 05 294/076-
1205294

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
2017-05-18

Svar på skrivelse om en trygg förskola

Svar på skrivelse från Bo Arkelsten (M) och Bertil Pelland (C)

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Birgitta Thulén
avdelningschef

Sammanfattning

Vid stadsdelsnämndens sammanträde den 16 mars 2017 anmäldes en skrivelse från vice ordförande Bo Arkelsten (M) och Bertil Pelland (C). I skrivelsen framkommer ett önskemål om att förvaltningens förskolor ska ansluta sig till det så kallade *förskolebrevet* och *förskolekartan*. Förvaltningen delar Bo Arkelsten och Bertil Pellands åsikt om vikten av att arbeta förebyggande för att säkerställa alla barns trygghet och säkerhet. Utifrån styrande lagstiftning samt stadens och förvaltningens riktlinjer bedömer förvaltningen att förskolorna har rätt förutsättningar, att på ett systematiskt sätt, förebygga att barn utsätts för sexuella övergrepp i förskolan. Av den anledningen bedömer förvaltningen att det i dagsläget inte är aktuellt för förskolorna att ansluta sig till förskolebrevet.

Bakgrund

Vid stadsdelsnämndens sammanträde den 16 mars 2017 anmäldes en skrivelse från vice ordförande Bo Arkelsten (M) och Bertil Pelland (C). I skrivelsen framkommer ett önskemål om att förvaltningens förskolor ska ansluta sig till det så kallade *förskolebrevet* och *förskolekartan*. Dessa ingår i ett initiativ av

föreläsaren Elaine Eksvärd med syfte att motverka och förebygga sexuella övergrepp på barn i förskolan.

Ärendet

På internationella brottsoffrens dag i februari 2017 lanserade retorikern och föreläsaren Elaine Eksvärd det så kallade *förskolebrevet*¹. Brevet är framtaget av kunniga inom psykologi och pedagogik och innehåller bland annat riktlinjer för att motverka och förebygga sexuella övergrepp på barn i förskolan. Föräldrar och anhöriga till barn kan skicka det färdigskrivna brevet till förskolechefer med en uppmaning om att följa dessa riktlinjer. Brevet innehåller även en vädjan till att implementera en särskild integritetspolicy samt erbjuda utbildning om sexuella övergrepp för personal i förskolan. På förskolebrevets hemsida markeras de förskolor som väljer att implementera brevet i sin verksamhet med en prick på en nationell karta, den så kallade *förskolekartan*. Föräldrar kan på så sätt se vilka förskolor som ställer sig bakom initiativet.

Av skrivelsen framkommer att ungefär tre barn i varje skolklass utsätts för sexuella övergrepp. Om sexuella övergrepp kan upptäckas i förskolan är det en stor vinst för individen och för samhället i stort.

Med bakgrund av förskolebrevet och förskolekartan ombeds förvaltningen svara på följande frågor:

1. Vad har förskolorna för riktlinjer idag för att motverka, förhindra och upptäcka övergrepp på barn?
2. Skulle förvaltningen kunna uppmana stadsdelen förskolor att skriva under brevet?

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats inom avdelningen för förskola.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö att vistas i. Statistiskt sett är barn väldigt trygga i förskolan². Cirka åtta av tio skadehändelser inträffar under barnets fritid, framförallt under lek

¹ <http://förscolebrevet.se/for-forskola/>

² Handlingsberedskap vid misstanke om brott mot barn i förskolan:
<http://webbutik.sk1.se/bilder/artiklar/pdf/7585-343-7.pdf?issuusl=ignore>

eller sportaktiviteter. Förvaltningen betraktar sexuella övergrepp på barn som en ytterst allvarlig och viktig samhällsfråga. Det råder nolltolerans mot alla typer av kränkande behandling mot barn i förskolan, sexuella övergrepp ingår i detta.

Svar på frågorna:

1. Förvaltningen bedriver ett målinriktat arbete för att främja barns lika rättigheter och möjligheter samt för att förebygga och förhindra all typ av trakasserier och kränkande behandling. Arbetet utgår ifrån styrande lagstiftning som skollagen, läroplanen för förskola, diskrimineringslagen samt lagstiftning inom arbetsrätten, socialtjänstlagen och brottsbalken. Arbetet utgår även från Stockholm stads riktlinjer som beskrivs närmare under Åtgärdande arbete.

Förebyggande arbete

Barnkonsekvensanalys

Enligt skollagen och barnkonventionen ska barnets bästa vara utgångspunkten för all verksamhet. För att kunna bedöma barnets bästa krävs att ett barnperspektiv finns med inför alla beslut eller åtgärder som rör barn. Vid större förändringar, i personaltätthet och barngrupper, gör förskolorna barnkonsekvensanalyser (bilaga 1). I barnkonsekvensanalysen bedöms förändringens konsekvenser med hänsyn till barnkonventionen, barns rättigheter och barns synpunkter. På så sätt har barn inflytande över förskolornas beslut och åtgärder.

Undervisning om kroppsgränser och barns rättigheter

För att stärka barns tillit till sin egen förmåga, självständighet och självförtroende använder många förskolor Brottsoffermyndighetens hjälpmaterial³. Materialet innehåller övningar som personal gör tillsammans med barn för att hjälpa dem att sätta ord på känslor, lära sig om sina rättigheter och kroppsgränser. Arbetet sker kontinuerligt i förskolans vardag för att barnen nu, eller senare i livet, kan våga berätta om eventuell utsatthet.

Rutiner för arbetet med kränkande behandling

Förvaltningen har en tydlig rutin, ansvarsordning och blanketter för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (bilaga 2, 3 och 4). Samtliga förskolor följer rutinerna och arbetar utifrån Skolverkets *allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling*. Likabehandlingsplaner, en plan som

syftar till att minimera risken för bland annat sexuella övergrepp, upprättas årligen på förskoleenheterna tillsammans med barn och föräldrar. Inom ramen för kartläggningen görs ibland trygghetsvandringar i förskolornas inom- och utomhusmiljö. Där får barn möjlighet att själva berätta om olika platser på förskolan som känns otrygga. Identifierade risker analyseras och åtgärdas av personalen för att erbjuda en trygg förskola med fokus på barn integritet.

Kontinuerlig kompetensutveckling för att erbjuda en trygg förskola

För att säkerställa en god kunskapsnivå hos chefer och personal i att förebygga brott mot barn erbjuder förvaltningen kontinuerlig kompetensutveckling inom området. Personal har erbjudits internutbildningar om bland annat bemötande och interkulturellt förhållningssätt, arbetet mot diskriminering och kränkande behandling och våld i nära relation. I den sistnämnda fick personal i förskolan större kunskap om våldsutsatta barn och hur personal ska bemöta barn som försöker berätta något svårt. Utöver internutbildningar har föreläsningar i HBTQ, genus och normmedvetenhet erbjudits. Under 2016 genomgick 13 förskollärare högskoleutbildning inom genus och normmedvetenhet. Genom att bli medveten om sina egna normer och värderingar kan personal utveckla barns självständighet och tillit till sin egen förmåga. Dessa frågor diskuteras regelbundet i förskolorna, exempelvis på arbetsplatsträffar.

Samverkan med hemmet

I samband med inskolning informeras föräldrar om vilka rutiner som ligger till grund för arbetet mot kränkande behandling samt förskolans rutiner för akuta händelser.

Registerkontroll

Lagstiftningen om registerkontroll syftar till att stärka barns och ungas skydd mot sexualbrott och andra grova brott. Förvaltningens förskolor följer lagstiftningen genom att begära ett utdrag ur polisens belastningsregister för samtliga som ska arbeta med barn. Detta gäller vid anställning, vikariat och praktik i förskolan. Registerutdraget är en del av bedömningsunderlaget för om en person är lämplig för arbetet. Förskolorna är även noggranna i den övriga kontrollen av personens lämplighet för arbetet, till exempel när det gäller referenser. Vid introduktionen informerar förskolorna om förvaltnings rutiner och riktlinjer för arbetet mot kränkande behandling samt gällande lagstiftning inom området.

Anmälan till stadsdelsnämnden

Samtlig personal har god kännedom om att de, enligt socialtjänstlagen, är skyldiga att genast anmäla till stadsdelsnämnden, vid misstanke eller kännedom om att ett barn far illa. Detta gäller all personal, inte bara de som arbetar direkt med barnen. Genom anmälan kan socialtjänsten skyndsamt erbjuda familjen, och framförallt barnet, stöd.

Åtgärdande arbete

Stockholm stads akutmatris

För att förebygga brott mot barn i förskolan, och för att skapa trygghet för barn, föräldrar och personal, har förvaltningens förskolor en handlingsberedskap i form av tydliga riktlinjer för om misstankar uppstår om att ett barn utsätts för brott. Stockholm stad har tagit fram en så kallad *akutmatris* som åskådliggör händelseförlopp och ansvar vid misstanke om eller upptäckt av brott mot barn av personal i förskolan⁴. Matrisen omfattar ansvarsområden för funktionerna personal, förskolechef samt förvaltning. Denna är väl förankrad hos alla i personalen och kommunicerad till föräldrar.

Juridiskt stöd vid brott

Förskolorna använder även *Sveriges kommuner och landstings stödmaterial* som fokuserar på att förebygga brott mot barn av personal i förskolan, som till exempel sexuella övergrepp⁵. Innehållet berör bland annat rutiner för polisanmälan, informationsplikt till föräldrar samt anmälan till socialtjänsten om något skulle hända.

Uppföljning och fortsatt arbete

Förvaltningen följer årligen upp förskolornas förebyggande arbete, däribland likabehandlingsplanen. Förskolorna följer själva kontinuerligt upp hur förskolan har arbetet utifrån befintlig riskkartläggning och om det finns behov av att arbeta mer aktivt inom vissa frågor för att öka barns trygghet.

⁴ Stockholm stads akutmatris:
http://intranat.stockholm.se/PageFiles/43488/akutmatris_f%c3%b6rskolan_webb_3.pdf

⁵ Handlingsberedskap vid misstanke om brott mot barn i förskolan:
<http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-343-7.pdf?issuusl=ignore>

Arbetet med normkritik och genus följs upp i tertialrapporterna, verksamhetsberättelsen, kvalitetsredovisningen samt på interna möten.

2. Förvaltningen delar Bo Arkelsten och Bertil Pellands åsikt om vikten av att arbeta förebyggande för att säkerställa alla barns trygghet och säkerhet. Utifrån styrande lagstiftning samt stadens och förvaltningens riktlinjer bedömer förvaltningen att förskolorna har rätt förutsättningar, att på ett systematiskt sätt, förebygga att barn utsätts för sexuella övergrepp i förskolan. Av den anledningen bedömer förvaltningen att det i dagsläget inte är aktuellt för förskolorna att ansluta sig till förskolebrevet.

Bilagor

1. Barnkonsekvensanalys
2. Rutin vid kännedom om kränkande behandling
3. Ansvarsordning kränkande behandling
4. Blanketter vid kränkande behandling
5. Skrivelse om trygg förskola, Bo Arkelsten (M) och Bertil Pelland (C)

Barnkonsekvensanalys

Bakgrund

Syftet med barnkonsekvensanalysen är att säkerställa att barns perspektiv finns med och tas hänsyn till i alla större förändringar som påverkar dem. Analysen genomförs utifrån de styrdokument som finns med sist i det här dokumentet.

Innan ni påbörjar arbetet med barnkonsekvensanalysen behöver ni göra en bedömning av om den förändring/förslag till beslut som föreslås är så omfattande så att den här formella formen är nödvändig. Om den kommande förändringen kräver en barnkonsekvensanalys behöver ni tänka över vem som gör analysen och vilka som behöver involveras, exempelvis stadsdelsförvaltning/nämnd och fackliga organisationer.

Anledning till att barnkonsekvensanalysen genomförs

Vilket förslag till beslut/kommande förändring gör att ni genomför analysen? Vad i förslaget/förändringen gör att ni behöver göra en analys?

Barns och föräldrars delaktighet

Vilka barn berörs av förslaget? Hur har barnen fått information om förslaget? Vilka synpunkter har de berörda barnen? Hur upplever barnen och vårdnadshavarna förändringen? Vilken hänsyn har tagits till de berörda barnens synpunkter?

Negativa konsekvenser för barnen

Finns det negativa konsekvenser för barnen utifrån deras rättigheter?

Positiva konsekvenser för barnen

Finns det positiva konsekvenser för barnen utifrån deras rättigheter?

Konsekvenser för barn i behov av särskilt stöd

Hur påverkar förslaget barnen utifrån deras särskilda rättigheter?

Intressekonflikter

Finns det intressekonflikter i så fall vilka?

Kostnadmässiga konsekvenser

Vilka kostnader medför förslaget och för vem?

Förskolechefens/stadsdelsförvaltningens analys

Här görs en sammanfattande analys av förändringens konsekvenser med hänsyn till barnkonventionen, barns rättigheter och barns synpunkter.

Förslag till kompensatoriska åtgärder

Utifrån analysen, vilka kompensatoriska åtgärder behöver vidtas för att säkerställa barnens rättigheter i samband med förändringen?

Barnkonsekvensutvärdering

När görs utvärdering av barnkonsekvensanalysen resultat och av vem?

Stockholm den 201x-xx-xx

X

Förskolechef/Avdelningschef

Underlag för barnkonsekvensanalysen

Välj efter den specifika frågan/förslaget.

FN:s barnkonvention

- artikel 2 icke-diskriminering
- artikel 3 barnets bästa
- artikel 6 rätt till liv och utveckling
- artikel 12 åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd

Skollag (SFS 2010:800)

- 8 kap. 8§ Huvudmannen ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö.
- 2 kap. 10 § Förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation.

Läroplan för förskolan Lpfö 98/ 2010

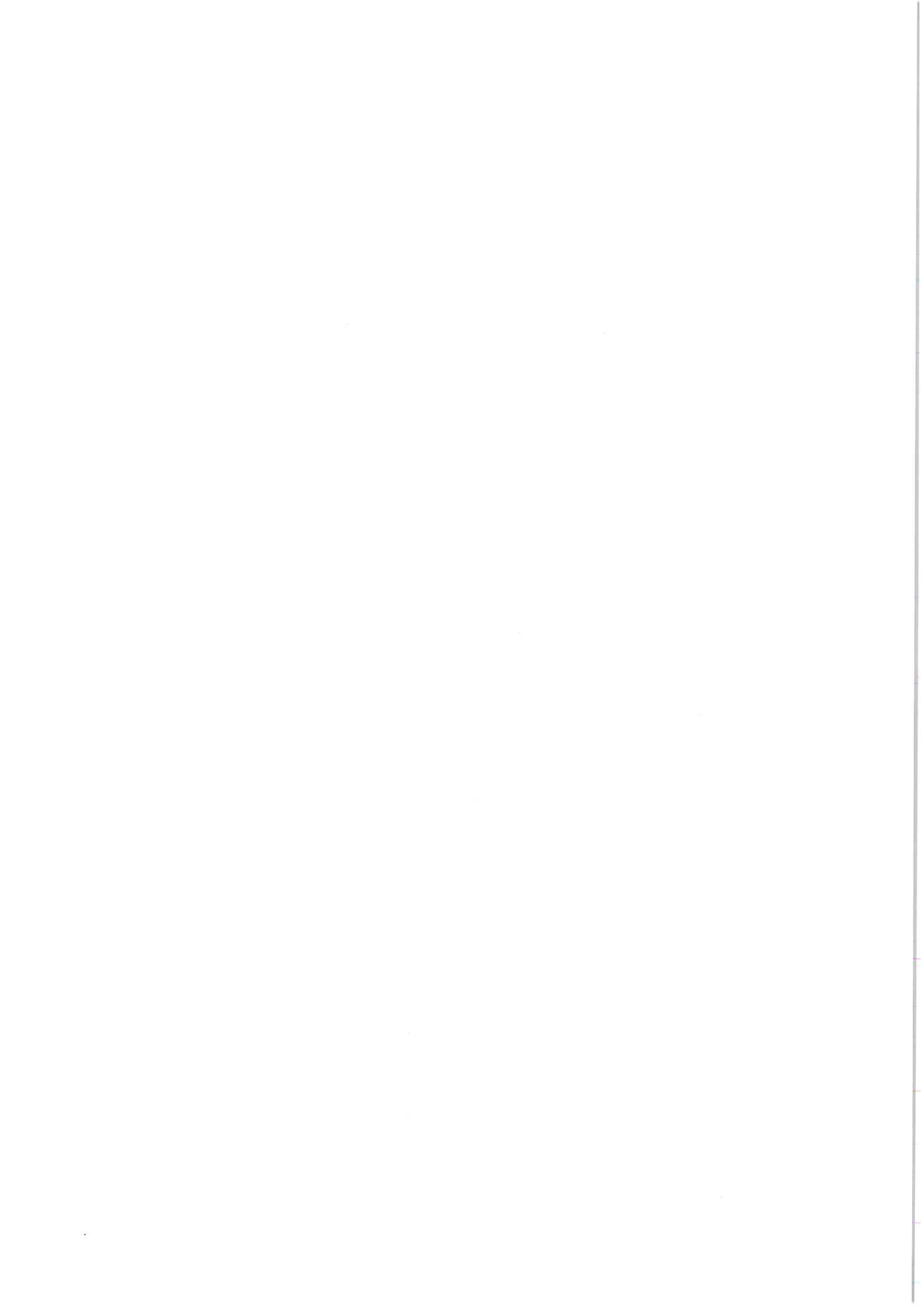
- Barngruppen ska ses som en viktig och aktiv del i utveckling och lärande.

Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Förskolan

- Barnets bästa ska enligt skollagen vara utgångspunkt för utbildningen därför är det viktigt att planera och organisera verksamheten utifrån barnens perspektiv.
- För att barnen ska uppleva trygghet och kontinuitet och kunna skapa varaktiga relationer med både barn och personal är det viktigt att barnen har en fast grupptillhörighet.
- Vid eventuell indelning av barnen i olika grupper är det viktigt att beakta hur det påverkar kontinuiteten för barnen. Det gäller även hur personalens tid i barngruppen fördelas vilket i sin tur också påverkar barnen.

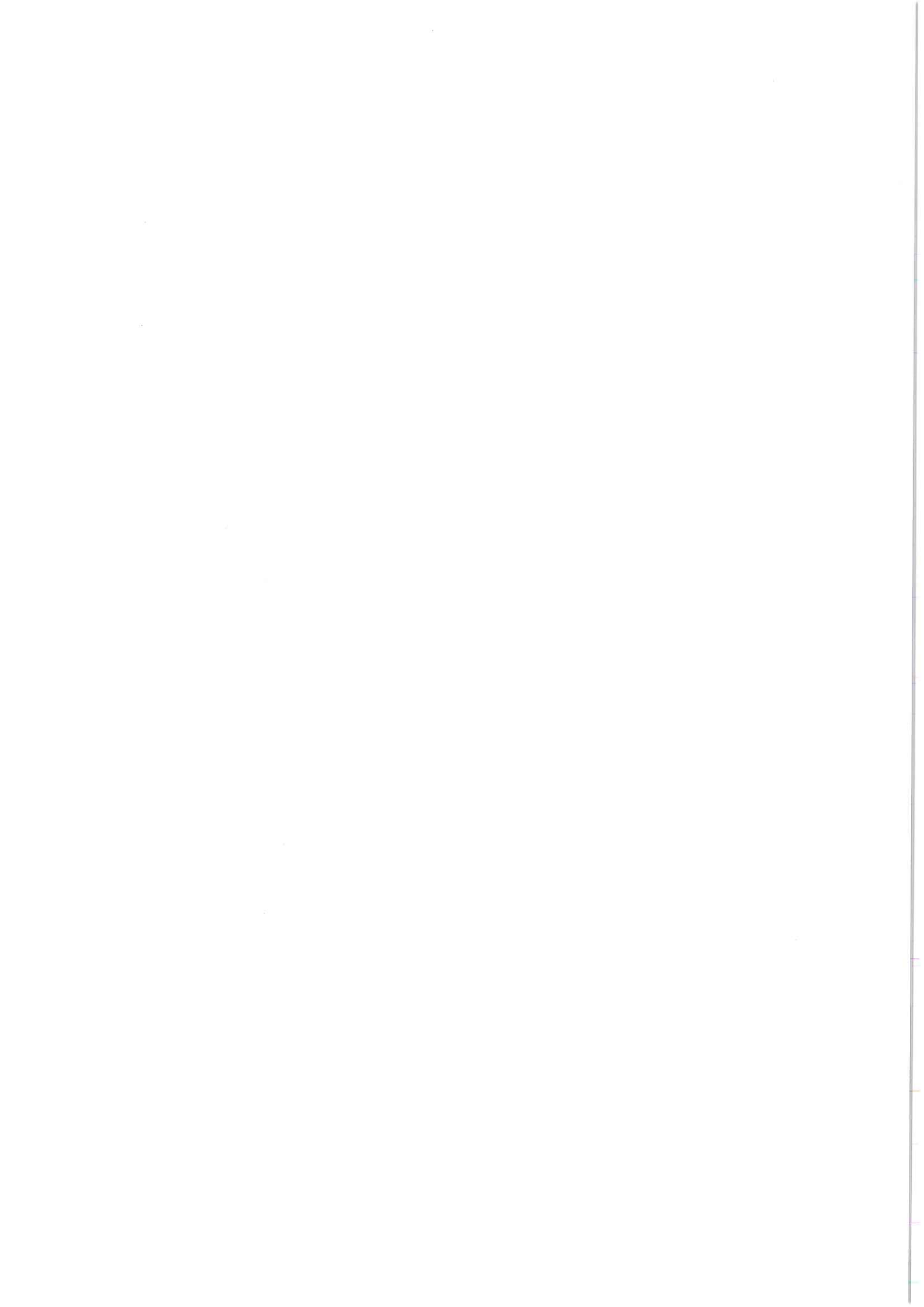
Stockholms stads förskoleprogram – Framtidens förskola

- I förskolan finns barn i olika åldrar och gruppammansättningarna anpassas utifrån barnens och gruppens förutsättningar och den aktuella verksamhetens syfte. Barngruppens storlek och sammansättning är ett pedagogiskt redskap som därför varierar under dagen och mellan olika aktiviteter.
- Det är förskolechefens ansvar att arbetet organiseras på ett sätt som ger förutsättningar för såväl ett pedagogiskt innehåll som enskilda barns behov. En bra balans möjliggörs genom en tillräcklig personaltäthet, lyhördhet för barnens behov och intressen samt en flexibilitet och god organisation.

Åtgärdsplan utifrån barnkonsekvensanalys

Risikanalys	Åtgärd	Förväntat resultat	Ansvarig	Klart, när?	Uppföljning när?

Rutin vid kännedom om kränkande behandling

Förskolor i Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Kap 6. 10 § skollagen (2010:800)

En förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn anser sig blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen. En förskolechef som får kännedom om att ett barn anser sig blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att **skyndsamt** utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Hantering av kränkande behandling utifrån ansvarsordningen

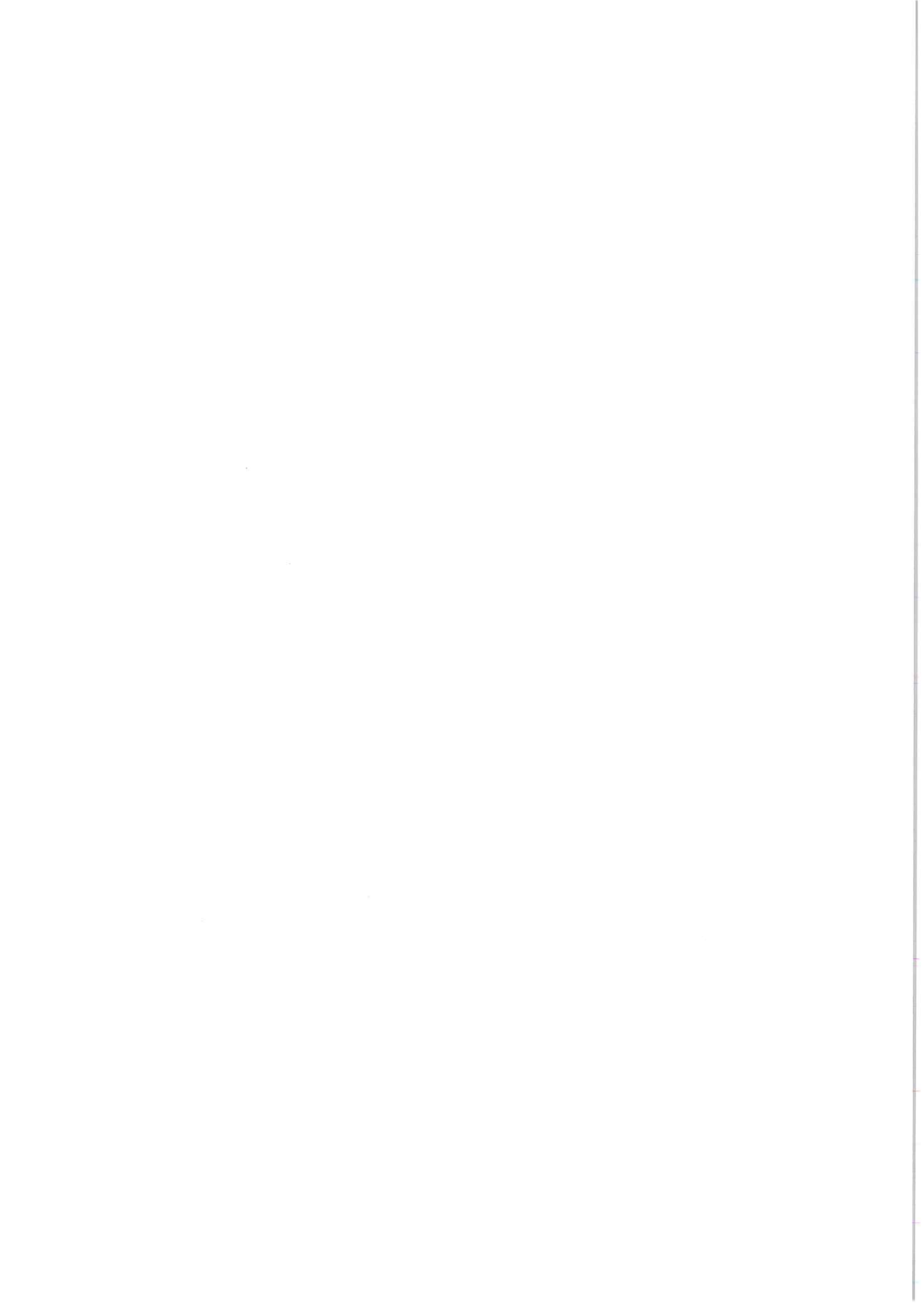
Enligt ansvarsordningen i Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning är det förskolechefens uppdrag att **skyndsamt** utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Inkomna ärenden anmäls till stadsdelsnämnden i tertiärrapport 1, 2 samt verksamhetsberättelsen.

Blanketter

Alla blanketter skickas i **original** till utvecklingssekreteraren och registator arkiverar dem på stadsdelsförvaltningens huvudarkiv. Samtliga blanketter ska innehålla ett **diarienummer** som förskolechef får av registator när anmälan registreras.

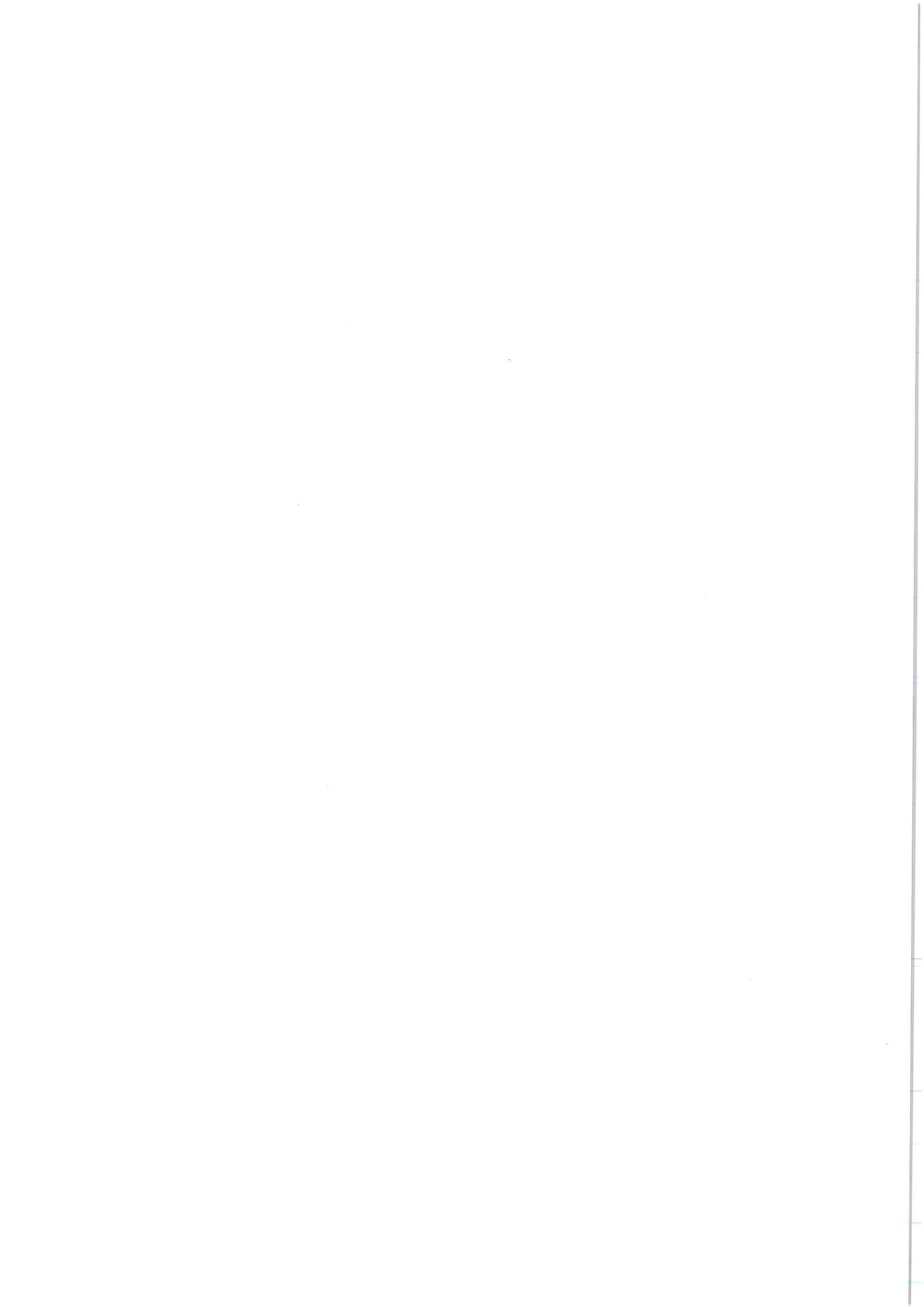
Blanketten *Anmälan till huvudman vid kännedom om kränkande behandling* skickas till utvecklingssekreteraren **skyndsamt** i samband med händelsen. I akuta fall ska avdelningschef informeras via telefon. Om personal antas kränka barn ska anmälan skyndsamt utredas i samverkan med avdelningschef och HR-funktion.

Blanketterna *Utredning vid kännedom om kränkande behandling*, *Åtgärdsplan vid kränkande behandling, del 1* samt *Åtgärdsplan – uppföljning av kränkande behandling, del 2* skickas in så fort de är klara.

Ansvarsordning Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Aktivitet	Lagrum	Ansvarig	Kommentar
Upprätta en likabehandlingsplan med en översikt över de åtgärder som behövs för att främja lika rättigheter och möjligheter för de barn som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion, annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.	3 kap 16 § diskrimineringslagen	Enhetschef	Lämnas årligen till avdelningschef
Varje år upprätta en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn.	6 kap 10 § skollagen	Enhetschef	Lämnas årligen till avdelningschef
Vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.	6 kap 7 § skollagen	Enhetschef	
Anmäla kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller diskriminering.	6 kap 10 § skollagen	Enhetschef	Anmäls skyndsamt till nämnd/huvudmannen
Skyndsamt utreda omständigheter kring uppgivna kränkningar och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden.	6 kap 10 § skollagen 2 kap 7 § diskrimineringslagen	Enhetschef	Anmäls skyndsamt till nämnd/huvudmannen

Anmälan till huvudman vid kännedom om kränkande behandling**Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning**
Enligt 6 kap. 10 § skollagen (2010:800)

Förskola	Enhet
Namn, barn	Personnummer
Namn, person som gjort anmälan	Datum för händelsen
Anmälan avser: ☐ Kränkning mellan barn ☐ Kränkning av personal*	
*Anmälan ska skyndsamt utredas i samverkan med avdelningschef och HR funktion	

Beskriv händelseförloppet

--

Berörda

Barn	Personal	Eventuellt andra berörda
Kontaktperson och telefonnummer		

Underskrift

Förskolechefens underskrift	Namnförtydligande	Dagens datum
-----------------------------	-------------------	--------------

Utredning vid kännedom om kränkande behandling

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
 Enligt 6 kap. 10 § skollagen (2010:800)

Utredningsunderlag

	Ja	Nej	Utfört av	Datum	Bilaga
1. Samtal med barn som upplever/upplevt sig vara utsatt	☐	☐			
2. Samtal med den eller de som antas ha utsatt barnet	☐	☐			
3. Samtal med personer som har kännedom om det inträffade	☐	☐			
4. Samtal med vårdnadshavare till barn som antas utsatt	☐	☐			
5. Samtal med vårdnadshavare till den eller de som antas ha utsatt barnet	☐	☐			
6. Övrigt	☐	☐			

Sammanfattning och resultat av utredningen

Har en kränkning ägt rum ☐ Ja ☐ Nej	Om ja, datum då åtgärdsplan upprättats:	
Förekommer barnet i tidigare utredning/ar ☐ Ja ☐ Nej	Om ja, utredningens diarienummer	Datum då utredningen avslutades

Underskrift

Underskrift förskolechef	Namnförtydligande	Datums datum
--------------------------	-------------------	--------------

Åtgärdsplan vid kränkande behandling, del 1**Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Enligt 6 kap. 10 § skollagen (2010:800)**

Förskola	Enhet
Namn, barn	Personnummer
Namn, ansvarig för uppföljning (förskolechef eller den förskolechef delegerar till)	

Åtgärder

Vad ska göras?	Hur genomförs åtgärderna? När? (ex varje morgon)	Vem på förskolan ansvarar?	Hur följs det upp? När följs det upp?

Beslut

Namn förskolechef	Datum
-------------------	-------

Åtgärdsplan - uppföljning vid kränkande behandling, del 2

Förskola	Enhet
Namn, barn	Personnummer
Namn, ansvarig för uppföljning (förskolechef eller den förskolechef delegerar till)	

Beskrivning av nuläget

Har kränkningen/kränkningarna upphört ☐ Ja ☐ Nej	Om ja, datum då ärendet avslutats:

Underskrift

Underskrift vårdnadshavare 1	Namnförtydligande	Datum
Underskrift vårdnadshavare 2	Namnförtydligande	Datum
Underskrift förskolechef	Namnförtydligande	Datum

HÄSSELBY-VÄLLINGBY
STADSDELSFÖRVALTNING
2017 -03- 16
Dnr...4-176-2017

17:1

Hässelby-Vällingbys stadsdelsnämnd
2017-03-16
Skrivelse
Bo Arkelsten (M), mfl.
Bertil Pelland (C) ey

En trygg förskola

I februari 2017 lanserades **förskolekartan** och **förskolebrevet**, ett projekt initierat av retoriken Elaine Eksvärd. Brevet finns att läsa på www.forskolebrevet.se och innehåller tio punkter som ska motverka och förebygga sexuella övergrepp på barn. Riktlinjerna i brevet har tagits fram av ett antal experter inom psykologi och pedagogik. Enligt SBU, statens beredning för medicinska utredningar, utsätts ungefär tre barn i varje klass för sexuella övergrepp. Det är skrämmande siffror. I vår stadsdel bor det lite mer än 5000 barn i åldern 1-5 år, 86% av dessa går i förskolan. Om fler sexuella övergrepp på barn skulle kunna upptäckas i förskolan så vore det en stor vinst för individen men även samhället. De förskolor som väljer att implementera förskolebrevet märks sedan ut på förskolekartan. Vårdnadshavare kan då se vilka förskolor som ställer sig bakom riktlinjerna. Vi vill att förskolorna i vår stadsdel arbetar för att öka barns trygghet och barns rätt att vara barn och tycker därför att det vore en bra idé om så många förskolor som möjligt i stadsdelen ansluter sig till förskolebrevet.

Med anledning av ovan önskar vi svar på följande:

1. Vad har förskolorna för riktlinjer idag för att motverka, förhindra och upptäcka sexuella övergrepp på barn?
2. Skulle förvaltningen kunna uppmana stadsdelens förskolor att skriva under brevet?

